

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи

Володимир ПАСЬКО

«28» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

для студентів

галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність	С6 Географія та регіональні студії
освітній рівень	магістр
освітня програма	Економічна та соціальна географія
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі:

ПАСЬКО Володимир Феодосійович, кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії, доцент

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробник: **Пасько Володимир Феодосійович**, кандидат географічних наук,
доцент кафедри економічної та соціальної географії, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО

«29» 06 2025 року

Завідувач кафедри економічної та соціальної
географії

М.Г. професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол №12 від 19 червня 2025 року

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від 27 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Н.Г. доцент Наталія КОРОГОДА

«27» 08 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у здобувачів освіти здатність розв’язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення при реалізації завдань регіональної політики, ознайомити здобувачів освіти із теоретичними основами регіональної політики, її особливостями, основними напрямками, механізмом реалізації цілей регіональної політики, зарубіжним досвідом регіональної політики та можливостями його застосування в Україні, формування практичних навичок здійснення оцінки та аналізу сучасного стану та проблем в реалізації завдань регіональної політики України.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. знання теоретичних основ суспільної географії; економічної та соціальної географії України, політології, соціології, демографії, регіональної економіки;
2. вміння оцінювати, аналізувати сучасний стан розробки та реалізації регіональної політики, наслідки реалізації завдань регіональної політики для соціального та економічного розвитку регіонів, з урахуванням економічних, соціальних та політичних факторів;
3. володіти елементарними навичками суспільно-географічного прогнозування, методами системного аналізу, методикою розробки стратегій та програм соціально-економічного розвитку регіонів.

3. Анотація навчальної дисципліни: навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних і прикладних основ регіональної політики, її сутності, принципів розробки та реалізації; основних концепцій та напрямків регіональної політики в ринкових умовах; досвіду розвинених країн світу у питаннях регіональної політики; сучасного стану та проблемам реалізації завдань регіональної політики в Україні. Висвітлює питання організаційних основи здійснення регіональної політики в Україні, етапів та механізму реалізації цілей та завдань регіональної політики, проблеми недосконалості існуючого адміністративно-територіального устрою та регіонального управління України в сучасних умовах.

Дана дисципліна покликана показати об’єктивність та необхідність розробки та реалізації заходів регіональної політики із метою недопущення деструктивних процесів у економічному та соціальному розвитку регіонів України, вирішенню важливих питань регіонального розвитку.

Навчальна дисципліна «Регіональна політика» є однією із складових комплексної, професійної підготовки магістрів ОП «Економічна та соціальна географія» спеціальності С6 Географія та регіональні студії.

4. Завдання (навчальні цілі) навчальної дисципліни:

- сформувати у здобувачів освіти здатність приймати обґрунтовані рішення у питаннях реалізації цілей та завдань регіональної політики (ЗК03);
- розвинути здатність здійснювати фахову оцінку документів просторового планування для різного рівня (в тому числі, стратегій, планів розвитку територій), як основи здійснення заходів регіональної політики, процесів регіоналізації та урбанізації в Україні, проводити їхню фахову експертизу, оцінювати можливі ризики та загрози (СК07).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та / або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати. Суть, об'єкт, предмет, суб'єкти, особливості, принципи та завдання регіональної політики.	лекція, семінарське заняття	тести, опитування, виконання творчих аналітичних робіт, залік	6%
1.2	Особливості здійснення регіональної політики в зарубіжних країнах та ЄС.	лекція, семінарське заняття, самостійна робота		6%
1.3	Сутність та цілі соціальної, економічної, промислової, науково-технічної, інноваційної та екологічної регіональної політики, особливості їх реалізації в регіонах України.	лекція, семінарське заняття		6%
1.4	Складові механізму та послідовність реалізації цілей регіональної політики; показники ефективності реалізації регіональної політики в Україні.	лекція, семінарське заняття, аналітична робота		6%
1.5	Програмні та фінансові інструменти реалізації регіональної політики; джерела фінансування заходів регіональної політики України.	лекція, семінарське заняття		6%
1.6	Стратегічні та тактичні завдання регіональної політики України; законодавчу базу щодо проведення регіональної політики в Україні.	лекція, семінарське заняття		6%
1.7	Пріоритетні напрями здійснення завдань регіональної політики; регіональні відмінності у соціально-економічному розвитку України та їх вплив на ефективність реалізації цілей регіональної політики;	лекція, семінарське заняття		6%
1.8	Особливості розробки та реалізації програм соціально-економічного розвитку регіонів України; сучасний стан та проблеми реалізації завдань регіональної в Україні.	лекція, семінарське заняття, аналітична робота		6%
2.1	Вміти. Аналізувати фактори що здійснюють вплив на регіональний розвиток та визначення основних напрямів регіональної політики.	семінарське заняття	тести, опитування, виконання творчих аналітичних робіт, презентація	до 35%
2.2	Здійснювати порівняльний аналіз здійснення регіональної політики в зарубіжних країнах та напрямів регіональної політики.	семінарське заняття, аналітична доповідь		
2.3	Ідентифікувати проблеми у реалізації найважливіших завдань регіональної політики на прикладі адміністративних областей України.	семінарське заняття,		
2.4	Аналізувати пріоритетні напрями регіональної політики виходячи із особливостей ресурсного потенціалу, рівня економічного та соціального розвитку регіонів України.	семінарське заняття		
2.5	Визначати роль програм соціально-економічного розвитку регіонів у реалізації тактичних і стратегічних завдань регіональної політики України.	семінарське заняття		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання.

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами написання письмових контрольних робіт, доповідей на семінарських заняттях, виконанні творчих самостійних робіт, підготовці презентацій та виступів.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- ✓ результати навчання – **1.1 – 1.8 (знання)** – до 6% за кожен;
- ✓ результати навчання – **2.1 – 2.7 (вміння)** – до 35%;
- ✓ результати навчання – **3 (комунікація)** – до 7%;
- ✓ результати навчання – **4.1 – 4.2 (автономність та відповідальність)** – до 10%

У курсі передбачено **2 змістовних частини**. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарських заняття, передбачено виконання творчих самостійних робіт та підготовка за їх результатами доповідей і презентацій. Завершується дисципліна – **заліком**.

Упродовж семестру, після завершення відповідних тем, проводяться тематичні письмові контрольні роботи у комбінованій формі (тести та відкриті питання). Для визначення рівня досягнення результатів навчання, передбачених пунктами **2** та **4** здобувачі освіти під час семінарських занять та захисту самостійних творчих аналітичних робіт презентують результати свого дослідження та демонструють набуті навички.

Для здобувачів освіти, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів) проводиться заключна семестрова контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за 100 – бальною шкалою).

Умовою отримання позитивної результуючої оцінки з дисципліни є досягнення не менш як 60% від максимально можливої кількості балів, при цьому, оцінка за результати навчання, передбачені пунктами **2** та **4** не може бути меншою ніж 50% від максимального рівня (не менше 17 та 5 балів відповідно).

Підсумкове оцінювання у формі заліку: залік виставляється здобувачу освіти за результатами роботи впродовж семестру. При отриманні результуючої підсумкової кількості балів від 60 і вище здобувачу освіти виставляється **зараховано**.

Здобувачі освіти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 35 балів* до складання заліку не допускаються. Обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є виконання здобувачами освіти додаткових завдань (написання рефератів, есе, підготовка презентацій) за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

7.2. Організація оцінювання.

Оцінювання здійснюється впродовж семестру з усіх видів робіт, включаючи і самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань. Індивідуальні завдання формуються індивідуально для кожного здобувача освіти, зокрема:

- виконання самостійних робіт (рефератів) з однієї із обраних тем, яке оцінюється єдиною оцінкою для кожного студента і виконується – **до 1 листопада, до 1 грудня**;
- індивідуальна творча аналітична робота здається **до 30 листопада**;
- захист – презентація результатів індивідуальної творчої аналітичної роботи здійснюється **протягом останніх двох тижнів теоретичного навчання**.

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом Ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п\п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Частина 1. Суспільно-географічні основи регіональної політики				
1.	Вступ. Тема 1. Теоретичні основи регіональної політики	2	2	8
2.	Тема 2. Напрямки регіональної політики	2		10
3.	Тема 3. Механізм реалізації цілей регіональної політики	2	2	10
4.	Тема 4. Оцінювання ефективності реалізації регіональної політики	2		10
5.	Тема 5. Програмні та фінансові інструменти реалізації регіональної політики	2	2	10
6.	Тема 6. Закордонний досвід регіональної політики	2		9
7.	Тема 7. Регіональна політика ЄС	2		8
Частина 2. Регіональна політика в Україні				
8.	Тема 8. Завдання регіональної політики України	2	2	10
9.	Тема 9. Сучасні напрями регіональної політики України	2	2	10
10.	Тема 10. Етапи реалізації регіональної політики в Україні	2	2	10
11.	Тема 11. Механізм реалізації завдань регіональної політики України	2		10
12.	Тема 12. Фінансування заходів регіональної політики	2	2	10
13.	Тема 13. Пріоритети регіональної політики України	2		10
14.	Тема 14. Проблеми реалізації завдань регіональної політики в Україні	2		10
	ВСЬОГО	28	14	135

Загальний обсяг 180 год., в тому числі:

Лекцій – **28 год.**

Семінари – **14 год.**

Консультації – **3 год.**

Самостійна робота - **135 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Шульц С.Л. (ред.). *Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення*: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2018. 205 с.
2. Куйбіда В.С., Іщенко О.М., Ткачук А.Ф. та ін. *Нова регіональна політика*. Київ: Крамар, 2009. 232 с.
3. Олійник Я.Б., Запотоцький С.П., Кононенко О.Ю., Мельничук А.Л., Пасько В.Ф. *Регіональна економіка* / За ред. Я.Б. Олійника. Київ: КНТ, 2007. 444 с.
4. Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. *Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 130 с.
5. *Про засади державної регіональної політики*: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII (Редакція від 01.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.
6. Чужиков В. (ред.). *Регіональна політика Європейського Союзу*: підручник. Київ: КНЕУ, 2016. 495 с.
7. *Регіональна політика: методологія, методи, практика* / Відп. ред. М. І. Долишній. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2001. 720 с.

Додаткова:

8. Варналій З.С., Воротін В.Є., Куйбіда В.С. та ін. *Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети*: монографія / За заг. ред. З. С. Варналія. Київ: НІСД, 2007. 768 с.
9. Герасимчук З.В. *Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізм реалізації*. Луцьк: Настир'я, 2001. 528 с.
10. Музиченко Г.В., Кофман Б.Я. *Регіональна політика і локальна демократія: навчальний посібник*. Одеса: Університет Ушинського, 2024. 196 с.
11. Павленко А.Ф., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. *Основи регіональної діагностики*. Київ, 2003.
12. Максименко С. (ред.). *Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України*. Київ: Логос, 2000. 170 с.
13. Романюк С. А. *Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика*: монографія. Київ: Національна академія державного управління при Президентові України, 2013. 408 с.
14. Садова У.Я. *Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження і перспективи розвитку*: Монографія. Львів: ІРД НАН України, 2005. 408с.
15. Пила В.І. (ред.). *Сучасна регіональна політика і транскордонне співробітництво*. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2006. 412 с.
16. Топчієв О.Г., Безверхнюк Т.М., Тітенко З.В. *Регіональний розвиток і становлення державної регіональної політики*: навч.-метод. посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. 224 с.
17. Шамборовський Г.О. *Регіональна політика Європейського Союзу: навчальний посібник*. Київ: Знання, 2011. 187 с.
18. Bachtler J., Wishlade F., Yuill, D. *Regional Policy in Europe after enlargement. Regional and Industrial Policy Research Paper*, 2001. Vol. 44.
19. Gill I. *Regional Development Policies: Place-Based or People-Centred?* 2010. URL: <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/5644>